

घटक ११   घटनादुरुस्ती

घटनेचा भाग = 20 व कलम ३६८ - गुलार

→ घटनादुरुस्ती करण्याचा अधिकार संसदेला. मात्र घटनेची मुलभूत चौकट बदलता कामा नये (करावाबंद आता सखल १९७३)

प्रक्रिया

- ① विधेयक कोचत्याही गृहान सादर करता येते. (राज्यविधिमंडलान नाही)
- ② मंत्री किंवा इतर सदस्य सादर करू शकतात -
- ③ राष्ट्रपतीची पूर्वपरवानगीची आवश्यकता नाही.
- ④ प्रत्येक गृहाने विरोध बहुमताने समत करणे आवश्यक.
- ⑤ मतभेद झाल्यास संपुल केंद्रीची मदत नाही.
- ⑥ संघराज्यासंबंधी झालेले तर निम्न्यापेक्षा अधिक घटकराज्यांनी संसद्या बहुमताने समत करणे गरजेचे.
- ⑦ राष्ट्रपती - माध्यता देणे बंधनकारक करण्यात आलेले आहे. ती माध्यता राखून घेणे शक्य नाही. किंवा पूर्वविचारार्थ परत पाठवू शकत नाही. (२४वी. घ. दु. १९७१)

घटनादुरुस्ती ३ प्रकारे लेवू शकते

- ① संसदेच्या संसद्या बहुमताने. (कलम ३६८ अंमलगत घेवू नये)
- ② संसदेच्या विरोध बहुमताने
- ③ _____ + निम्न्यापेक्षा अधिक घ-राज्यांच्या संमतीने.

संसद्या बहुमताने - कलम ३६८ च्या कसेवाहेरील तरतुदी.

① नवीन राज्य स्थापना व प्रवेश. ② राज्यांची निमित्ती संसद्याच्या राज्याच्या क्षेत्रान, सीमांत, जावांत घटक. ③ विधानपाटीसद्व रद्द करणे किंवा स्थापन ④ राष्ट्रपती/राज्यपाल/संघराज्य/न्यायाधीश केवळ ⑤ गणपुत्री ⑥ संसद सदस्यांचे वेतन व भत्ते ⑦ संसदेतील प्रक्रियेचे नियम ⑧ संसद/सदस्य/समित्या - विरोधाधिकार ⑨ संसदेत इमर्जेन्सी चापर	⑩ सर्वोच्च न्यायाळीत कबिफ न्यायाधीशांची संख्या. ⑪ सर्वोच्च न्यायाळ्यानी कार्यक्षेत्र ⑫ अधिपूत भाषेचा वापर ⑬ नागरिकत्व प्रक्रियेचे / गमावणे ⑭ संसद व राज्यांची अधिमंडल निवेत्तपूत ⑮ मरदार संघाचे पहिलेप्रब ⑯ संघराज्य प्रदेश ⑰ पविशेष्ट ५ - प्रबुधुमित क्षेत्र / संघ प्रशासन ⑱ पविशेष्ट ६ - आदिवासी क्षेत्राचे प्रशासन.

राज्याच्या समतीची आवश्यकता असलेल्या तरतुदी.

① राष्ट्रपती निवेत्तपूत - प्रक्रिया पदघनी ② सर्वोच्च न्याया व उच्च न्यायाळणे. ③ संघ व राज्य यांच्यात केंद्राधिकार ④ आधीकाराची निमित्तपणी	④ पविशेष्ट ५ मधील क्वी ⑤ संसदेत राज्याचे प्रतिनिधीत्व ⑥ घटनादुरुस्ती प्रक्रिया.